Collectieve doorbraak
Beschut werken voor jongeren

Lekker aan de slag

Een aanpak voor jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB) die gericht is op ontwikkeling met vallen en opstaan.

Bram

Bram (17) heeft een vmbo-diploma gehaald en geeft zelf aan dat hij zelfgericht en faalangstig is. Hij heeft moeite met het aangaan en onderhouden van sociale contacten. Hij heeft problemen met het herkennen en benoemen van zijn gevoelens. Hij heeft moeite met het nemen van initiatief en het zelfstandig plannen en organiseren. Hij heeft een beperkt zelfbeeld en is snel geneigd om zichzelf te vergelijken met anderen. Hij heeft moeite met het omgaan met kritiek en het accepteren van zijn eigen beperkingen. Hij heeft een verminderd vermogen voor het nog kunnen leren. Waar ook een beperkt vermogen voor het nog kunnen leren.

Bas

Bas (19) is in de gemeente Sandwijk op zijn 17e jaar standaard gaan wonen in een beschermd woonhuis vanwege zijn licht verstandelijke beperking. Hij heeft een vmbo-diploma gehaald, maar kwam het laatste jaar niet op stage. Hij wil graag een baan, maar heeft het gevoel dat hij nergens terecht kan. Hij is bang dat hij nooit zal kunnen werken. Hij heeft moeite met het aangaan en onderhouden van sociale contacten. Hij heeft moeite met zijn emoties en de controle daarover. Hij heeft moeite met de 20% binnenkomt als er iets onverwachts gebeurt.

Edwin van Tol

Edwin van Tol (18) is net gestart met zijn stage bij de Lekkere Bakkerij. Hij heeft een licht verstandelijke beperking. Hij vindt het leuk om te werken, maar merkt dat hij sneller moe is dan zijn collega's. Edwin is nog op zoek hoeveel uur per week hij aankan.

Een vastgroeiend probleem is dat Edwin nog geen vervolgstap heeft. Hij heeft nu Edwin, 18) wil graag werken, maar heeft het gevoel dat hij nergens terecht kan. Hij is bang dat hij nooit zal kunnen werken. Hij heeft moeite met het aangaan en onderhouden van sociale contacten. Hij heeft moeite met zijn emoties en de controle daarover. Hij heeft moeite met de 20% binnenkomt als er iets onverwachts gebeurt.

AANLEIDING

In 2024 heeft het Instituut voor Publieke Waarden een actieonderzoek gedaan naar een integrale aanpak van licht verstandelijke beperkte jongeren (LVB) in de gemeente Nijkerk, in samenwerking met de gemeente Nijkerk, afdeling Werk en Inkomen (W&I) en jeugd.

Het doel was om een alternatieve oplossing te bieden voor een doelgroep binnen de jeugdhulpverlening met een LVB-achtergrond. In de gemeente Nijkerk bleek dit voornamelijk te gaan om de 18- en 19-jarige jongeren, waarvoor de jeugdhulpverlening, samen met de afdelingen W&I en WMO en in samenwerking met de scholen, geen passend aanbod heeft. In dit onderzoek zijn verkorte cursussen opgepakt, is de omvang van deze doelgroep onderzocht en zijn de bijbehorende kosten in kaart gebracht. Hierbij is aangesloten op eerdere plannen om deze jongeren een alternatief aanbod te bieden.

HET PROBLEEM

Bram, Bas en Edwin staan niet op zichzelf, maar representeren een grote groep jongeren. Deze groep, tussen de 16 en 26 jaar valt uit binnen het schoolsysteem of op de arbeidsmarkt. Dit komt doordat ze niet geschikt zijn voor de reguliere trajecten: ze kiezen vaak buiten de lijntjes door een beperkte gewetensontwikkelingen/of een beperkte arbeidsvaardigheden. Hierdoor worden ze regelmatig weggestuurd van stages, school of werkplekken en claimen ze uit beeld, waarvan ook hun toekomstperspectief verdwijnt. Ook zijn ze kwetsbaar voor de wereld om hen heen. Ze zijn gevoelig voor beïnvloeding door anderen, hebben een minimum/zo ontstaat met de 'verkeerde' vrienden en een verminderd vermogen om te leren. Ook worden deze jongeren (18-/18+) geïdentificeerd als jongvolwassen (Kijk kunnen zij zo in beginnende vormen van criminaliteit terechtkomen. Regulaire routes worden vaak niet gevolgd, omdat ze niet voldoen aan de eisten van bestaande programma's. Regulaire routes worden vaak niet als volwaardige werknemers met recht op loon gezien. Daarnaast zijn er vaak geen vervolgstappen voor deze jongeren, waardoor ze in een isolement terechtkomen met een korte/ een stagnerend traject. Het is voor hen moeilijk om deze jongeren passend te ondersteunen.

LANDELIJK

- 95% van de jongeren op praktijkonderwijs heeft LVB. Op het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) is dit 50%.
- De LVB groep heeft moeite om aansluiting te vinden **met de arbeidsmarkt**. Van de LVB groep heeft 95% een uitkering (bijstand, werkeloosheid, arbeidsongeschikt) (Nivel, participatiemonitor 2022).
- De LVB doelgroep is **kwetsbaar voor criminaliteit** (Kijk, 2021).
- De LVB doelgroep is **kwetsbaar voor schulden** (Nederlandse vereniging voor gezinsbeheer). Ook voor schulden en kennis over verzekeringen en voor het gebruik van middelen.
- Er is ook een **toenemend risico voor het criminele circuit.** Dit komt door verminderde risico inschatting, problemen met agressie regulatie en een laag inlevingsvermogen. 30-40% komt van de geobtineerden vertoont vormen van LVB (2016, ministerie van Jeviv).

NIJKERK

Jongeren raakt Bram vormen een uitdaging voor gemeenten, omdat hun problematiek zich bevindt op het snijvlak van een aantal wetten. De jongeren zijn of net niet toegankelijk om zullen daarmee onder de jeugdwet, of meer/verzorging en vallen daarmee onder de WMO. Daarvaat moeten de of nog naar school ontstaat zie terplekstip zijn, of werken op basis van de Participatiewet. Vaak hebben ze ook te maken met andere wetten, zoals de Jeugdwet, Participatiewet en de Wet langdurige zorg. Dit maakt de ondersteuning complex. Kortom, het heeft een doelgroep waarvoor de gemeente Nijkerk geen passend aanbod heeft. Ook is een verspreid aanbod hanteert, terwijl een integrale aanpak veel effectiever een duurzamer zou zijn.

Beleving van de professional:

- Jongeren zijn moeilijk te plaatsen bij ondernemers.
- Draaideurjongeren: jongeren komen vaak terug.
- Jongeren glijden af en er is geen perspectief om te bieden.
- Jongeren hebben aansluiting bij de maatschappij verdwijnt vaak/zouden voor externe invloeden.
- Jongeren verliezen het vertrouwen in scholen en de overheid.
- **Kansen voor jongeren in Nijkerk:**
  - Regionerering voor 18- anders is dat 18+ (dagbesteding/school of de jongeren zelf).
  - De verschillende partijen maar een beperkt en ontoereikend aanbod hebben.
  - Een gemeentelijke werkbedrijf/ondernemersfonds/ lastig te organiseren is door verschillende wetgeving/ wetten en regels.

DOELGROEP

Jongeren- jongvolwassenen die niet naar school gaan en uitvallen op werk/stageplek bevatten de volgende eigenschappen:

1. Onvoldoende basis vaardigheden waaronder een volwaardige baan te krijgen

2. Moeilijk leerend (naar vaak streefniveau) en vallen uit op onderwijs

3. Veelal een zwak sociaal steunsysteem thuis

3. Soms in/et van jeugdhulp of WMO voorzien maar geen perspectief te compenseren

PARTNERS

In het graaf van Nijkerk:

Scholen
Scholen moeten samen met gemeenten zorgen dat jongeren (extra) kansen krijgen om hun talenten optimaal te kunnen inzetten.

Gemeente
In overleg met:
Instantie voor Jeugdzorg, Raamwerk, Leger des Heils, GGZ Eastern Valley, Stichting Jeugd, Stichting Jeugd

Werkgevers
Werkgevers kunnen deze jongeren een kans bieden door hebben compensatie nodig om talent in kansvaardig arbeidsvermogen te ondersteuning te bieden.

Binnen het actieonderzoek was vooral de Gemeente afdeling W&I betrokken bij de casuïstiek. Daardoor als vraag naar een werkplek met financiële prikkel voor jongeren met begeleiding. Iaikt het niet om een nog korte termijn structurele te verwezenlijken. De oplossing om dit te verwezenlijken wordt hieronder toegelicht.

DE OPLOSSINGSRICHTING

De jongeren zijn gebaat bij integrale aanpak met een reguliere baan voor een reguliere loon, waarbij ondersteuning op maat wordt geboden. Dit noemen we ook wel nazorg/ aanpak/ondersteuning/ bieden. Jongeren krijgen hierdoor voor de langere termijn ontwikkelingsperspectief en er is ruimte om fouten te maken. Het organiseren van een vangnet voor de jongeren is daarin cruciaal.

Werkgever heeft nodig:
- Compensatie loonwaarde.
- Eventuele aanpassingen op werkvloer en vervoer naar werk om jongeren mee te laten draaien (bv. taxivervoer).

Jongeren heeft nodig:
- Werken op een plek waar hij wordt uitgedaagd en kan ontwikkelen.
- Wederzijds vertrouwen waar de werkgever of jongerencoach als mentor dient.
- Financiële prikkel door inkomen.

Begeleiding:
- Langdurig betrokken persoon die vertrouwen heeft van werkgever en jongere om mee te denken en te doen en het tot een succes te maken.
- Gemeente/ scholen werken en verwijzing hebben van diverse partijen (thuisfront, school, werkgever, gemeente).
- Beschikken over ontwikkel budget om snel bureaucratievrij geld in te kunnen zetten.

Voorwaarden:
- Jongere ingerichreven staat bij reguliere school, zonder startkwalificatie en niet aansluiten bij stage en of werkgever.

De oplossing voor deze jongeren is het bieden van een werkomgeving waar een vaste begeleider de jongeren ondersteunt. Vanuit een ontschot budget kan deze worden de jongere zelf, de begeleiding als de werkgever bekostigd worden. Daarnaast staat de begeleider in nauw contact met het netwerk om de jongere heen: ouders, (eventueel) school, gemeente en werkgever.

OMVANG & KOSTEN

Uit een kostenanalyse van een 18- casus en een 18+ en een breedere analyse van de Werk en Inkomen afdeling van de gemeente Nijkerk zijn de omvang en de kosten van de doelgroep bepaald. Daarbij zijn verschillende kosten zoals onderwijs, jeugdzorg, P-wet, WMO kosten meegenomen. Deze zijn hieronder uitgewerkt.

18- zien we het volgende patroon:

Huidig scenario: (kosten €26.800)
- wijkcoach inzet
- jeugd GGZ inzet
- inzet jeugdzorg
- Leerplicht inzet
- Politie inzet

Dreigend scenario: (kosten: €41.000)
- wijkcoach inzet wordt intensiever
- meer GGZ behandeling voor jongere
- leerling verwoer inzet om jongere op andere werkplek te krijgen
- nog steeds inzet van jeugdzorg
- nog steeds inzet van leerplicht
- nog steeds inzet van politie

18+ zien we het volgende patroon:

Huidig scenario (kosten: €18.450)
- inzet van onderwijs
- inzet van WMO ondersteuning

Dreigend scenario (kosten €36.500)
- Inzet ambulante woonbegeleider
- beland in de bijstand
- maakt aanspraak op reïntegratiebudget
- inzet van betrokken klantmanager voor begeleiden naar een baan

Op basis van de casuïstiek kunnen we geen exacte inkomsten geven van het doorbraakscenario. Oftewel, wat het rendement zal zijn vanuit een collectieve aanpak voor de jongeren. Echter, uitgaande van de huidige aangenomen data constateren we dat de jeugdzorgkosten gemiddeld €12.000 per jongere zijn in het huidige scenario. Dat is het dreigende scenario. Daarin zou een gedeelte van de winst kunnen zitten. Voor een verdere uitwerking van een collectieve doorbraak voor de jongeren en de winst, zie maatschappelijke winst.

Breedte analyse

Problemen:
- Voor de 18- doelgroep geldt:
  - Van de 18- doelgroep vallen de kosten voornamelijk in jeugdzorg en betreffen deze €33.000 per jaar gemiddeld per casus.
  - *Jongerencoach voor de totale groep zijn nog niet meegenomen, omdat hier nog een aanvraag voor moet worden gedaan.*
- Voor de 18+ doelgroep geldt:
  - Voor 10 jongeren zien we dat hetzelfde patroon naar voren komt als in de 18- casus. Dit betreft kosten van P-wet en jaarlijks €150.000 aan WMO budget wordt uitgegeven aan deze jongeren in Nijkerk.
  - Daarnaast zien we dat er pas gemiddeld €6.700 aan P-wet wordt uitgegeven voor deze jongeren. Dit is dus een stuk lager dan de 18- doelgroep. Dit is waarschijnlijk omdat verschillende van de 18- casussen. Voor de 18+ zien we dat de kosten €20.000 P-wet zijn. Een verklaring hiervoor is dat jongeren vaak moeite hebben met het aanvragen van een uitkering.

MAATSCHAPPELIJKE WAARDE

Jongeren met LVB die uitvallen in onderwijs en vervolgens niet meekomen in een werkomgeving, zijn kwetsbaar. Hoewel vanuit het onderwijs, participatie en zorg hard wordt gewerkt om dit te voorkomen, constateren we dat inzet vaak te laat is en jongeren het criminele pad op gaan. Daarnaast vinden ze moeilijk aansluiting met de arbeidsmarkt door onvoldoende begeleiding. Dit doorbreken we met deze aanpak, waardoor:

- Welbevinden van omgeving van jongere (ouders en naasten) gaat omhoog.
- Veiligheid in de wijk toe neemt.
- Werkgever en betrokkenheid van professionals omhoog gaat.
- Dit bijdraagt aan landelijke werkdoelen.
- Werk ingezet wordt als ontwikkeling en opvoedinstrument i.p.v. dat jongeren uitvroren in zorgcircuit.
- Het een criminele carrière voorkomt en daarmee gerelateerde schade voor omgeving.

MAATSCHAPPELIJKE WINST

Indien de doelgroep van jongeren met een LVB kan participeren zien we dat er in verschillende domeinen besparingen zijn. De volgende aspecten zijn daarin belangrijk:

- De totale doelgroep omvang komt neer voor Nijkerk op 20 casussen. Vandaar dat de besparingen voor 20 jongeren berekend is.
- Voor de oplossing van deze casussen is er een investeringsbudget nodig om deze jongeren te begeleiden. Deze is geschat door de betrokken partijen op €50.000 per jaar.
- De verwachting is dat voor de:
  - 18- casus: besparing van jeugdzorg gelden met €20.000 per casus
  - 18+ casus: besparing voor WMO & P-wet
- Voor zowel de 18- als de 18+ geldt dat er op de volgende kostenposten besparingen kunnen zijn:

Voor de 18- populatie zit het winst vooral bij de jeugdzorg. Daarnaast zien we voor de 18+ doelgroep dat er ook besparingen zijn op de WMO en de P-wet. Omdat de jongeren niet altijd in beeld zijn, kennen ze pas in een beeld als er een veiligheidsissue speelt. Bij een collectieve oplossing voor de jongeren zullen de grootste baten pas op lange termijn behaald zijn. Wat wel (landelijk) bekend is, is dat deze jongeren een stapeling van kosten hebben vanuit de Jeugdwet. Met de collectieve doorbraak kunnen we al vroegtijdig een alternatief bieden.

Voor een 18- doelgroep: door een investering van €210.000 als inkomsten voor werk aan 20 jongeren te verstrekken, kan dit een besparing opleveren van €400.000 aan jeugdzorggelden. Uiteraard onder de juiste begeleiding en een goed werkklimaat. Ook moet dit passen bij de capaciteit van een werkgever. Kosten voor de werkgever en begeleiding komen hier nog extra bij.

Voor de 18+ doelgroep: *Gemeente is momenteel bezig om intern meer data op te halen, dit wordt meegenomen in vervolg*

PROCES

Uitwerking van collectieve LVB aanpak

Onderzoek doelgroep
Opbouw van een werkbedrijf
Opbouw van een werkbedrijf
Opbouw van een werkbedrijf